

Діяльність Інституту релігії та суспільства у 2008 р.

Провідною темою діяльності Інституту релігії та суспільства у 2008 році була тема миру і примирення, в рамках якої Інститут організував ряд заходів. Зокрема, відбулась щорічна науково-практична конференція на тему *«Конфлікти і примирення крізь призму віри»* і вийшов друком український переклад Енцикліки Папи Івана ХХІІІ *«Мир на землі»*. Окрім того, у 2008 році колектив Інституту продовжив працю над проектом *«Джерела християнського суспільного вчення та служіння»*. У цій серії вийшов І том *Соціально зорієнтовані документи Української Греко-Католицької Церкви (1989-2008)*, також було розпочато формування бази даних, в якій представлено тексти мовою оригіналу, що розкривають соціальну думку отців Церкви. Протягом року Інститут організував зустрічі, круглі столи і лекції, презентації видань, а працівники Інституту брали участь в міжнародних зустрічах і конференціях.

ХІ конференція

«Конфлікти і примирення крізь призму віри»

ХІ Всеукраїнська науково-практична конференція для студентів та молодих науковців «Конфлікти і примирення крізь призму віри» (11-12 квітня 2008 року)

Тему конференції обрано не випадково, адже цього року світова спільнота відзначає багато важливих дат, серед яких – 60-та річниця прийняття Організацією Об'єднаних Націй Загальної Декларації прав людини, 60-ті роковини з дня смерті Махатми Ганді, 45-та річниця проголошення Енцикліки Папи Івана ХХІІІ *«Мир на землі»* (*«Pax in terris»*), переклад якої презентували і поширили під час конференції. Ці події були надзвичайно важливими для означення миру, війни, примирення в ХХ столітті.

Під час конференції відбулася зустріч із українськими миротворцями, які брали участь в операціях на Балканах і в Іраку. Серед почесних доповідачів конференції – Крістіна Гантель-Фрейзер, професор Інституту вирішення конфліктів (Університет Вікторії, Канада) та професор Українського католицького університету. З доповіддю виступили також Катрін Гертог – працівник Центру дослідження миру й стратегій (Львівський католицький університет, Бельгія), та Мирослав Маринович – віце-ректор із питань призначення та місії Українського католицького університету, президент Інституту релігії та суспільства Українського католицького університету.

Учасники конференції працювали та провели дискусії у наступних секціях: священні тексти про конфлікти і примирення; український, європейський і світовий досвід примирення; способи утвердження миру та їхня ефективність; формування переконань: роль культури, освіти і медій у конфліктах; конфлікти у світлі віри.

Видання

Презентація першого тому серії «Джерела християнського суспільного вчення та служіння» Соціально зорієнтовані документи Української Греко-Католицької Церкви (1989-2008) [=Джерела християнського суспільного вчення та служіння, 1] / заг.ред. Леся Коваленко. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2008. – 709 с.

Презентація збірника «Соціально зорієнтовані документи Української Греко-Католицької Церкви (1989–2008)» відбулася 21 жовтня і 11 грудня у Львові, 4 листопада – у Києві, 14 листопада – у Донецьку, 18 листопада – у Дрогобичі, 27 листопада – у Одесі. Презентований збірник – це перший том із серії «Джерела християнського суспільного вчення та служіння», яку видає Інститут релігії і суспільства.

У збірнику зібрано та представлено 375 офіційних документів і матеріалів УГКЦ від дня легалізації 1 грудня 1989 року до квітня 2008 року. Метою збірника є представити в одній книзі документи, які розкривають соціальну думку УГКЦ і до цього часу публікувалися у різних періодичних виданнях. Цінність книги в тому, що вже сьогодні кожен має змогу ознайомитись із сучасними офіційними документами УГКЦ, простежити позицію Церкви стосовно актуальних суспільно-політичних питань та постійно оперувати оригінальними текстами.

У збірнику представлено різні за жанром документи: звернення, заяви, послання, листи, витяги з рішень і постанов Синодів і Соборів, проповіді та промови Глави Церкви. У перших двох розділах подано документи УГКЦ двох періодів: 1989-2000 рр., коли її очолював Блаженніший Мирослав-Іван (Любачівський), і 2001 – квітень 2008 рр., коли Главою УГКЦ стає Блаженніший Любомир (Гузар). Третій розділ збірника містить спільні звернення УГКЦ та інших Церков і релігійних спільнот України. В останньому розділі книги подано вибрані проповіді Глави Церкви на соціальну тематику. Також цей збірник містить Предметний покажчик, Покажчик текстів Старого та Нового Завіту та Словник маловживаних слів, що значно полегшує працю з пошуком потрібного матеріалу.

Переклади

Мир на землі. Енцикліка Папи Івана ХХІІІ про встановлення миру між усіма народами в істині, справедливості, любові та свободі. – Львів: Свічадо 2008. – 53 с. (переклад з латинської Р. Паранько, літературне редагування та коректура Л. Маринович)

Семінари-презентації

«Актуальність та ефективність суспільного вчення Церкви»

3 червня відбулося обговорення **Компендіуму соціальної доктрини Церкви**. Участь в обговоренні взяли представники Українського біблійного товариства, Українського богословського наукового товариства, Національного Інституту стратегічних досліджень, Інституту українознавства НАН України, Інституту спадкової патології АМН України, викладачі Одеської богословської семінарії, Дрогобицької, Тернопільської та Львівської духовних семінарій, Івано-Франківської теологічної академії, працівники Інститутів та кафедр УКУ.

4 лютого відбулась зустріч з **Його Еміненцією кардиналом Ренато Раффаеле Мартіно**, президентом Папських Рад «Справедливість і Мир» та у справах душпастирства мігрантів та подорожуючих, зі студентами та викладачами Українського Католицького Університету на тему «Мир і війна в сучасному світі: виклики для Церкви».

Головна мета його візиту в Україну — представлення української перекладу Компендіуму соціальної доктрини Католицької Церкви, яке відбулося у Києво-Могилянській академії. Український переклад цієї праці підготували Комісія УГКЦ «Справедливість і мир» і видавництво оо. домінікан «Кайрос» з благословення Синоду Єпископів УГКЦ та Конференції римо-католицьких єпископів в Україні.

11 вересня на запрошення президента Інституту релігії та суспільства Мирослава Мариновича в рамках 15-го Форуму видавців у Львові в приміщенні бібліотеки Українського Католицького Університету відбулась презентація єврейського видавництва «Гешарім». Книги цього видавництва знайомлять читачів (здебільшого російськомовних) з історією євреїв, релігією, єврейськими духовними цінностями, традицією і специфікою єврейського світобачення. Для працівників та студентів УКУ було прочитано 2 лекції на тему «Епоха Другого Храму/Епоха еллінізму: зародження і становлення ідеології юдаїзму і християнства (Р. Кіпервассер) та лекція на тему: «Єврейські класичні тексти (М. Грінберг)

28 жовтня відбулась презентація українського перекладу автобіографічної книги Курта Левіна «Мандрівка крізь ілюзії». Одним із головних лейтмотивів книги є діяльність братів Шептицьких і їхній вплив на життя і світогляд сина загиблого під час Голокосту рабина Єзекиїля Левіна.

Проект Інституту

Джерела християнського суспільного вчення та служіння у творах Отців Церкви

Ідея даного проекту виникла із того факту, що багата спадщина Отців Церкви досі залишається значною мірою недоступною українською мовою. Підбір та певне тематичне групування їхніх творів на першому етапі та переклад на другому, дасть змогу, з одного боку, християнам долучитися до джерел віри Церкви та отримати додаткову основу для осмислення власної віри, а невіруючим людям, з іншого -

вирішення соціальних справ у духовну площину. Їхні твори розкривають суспільний вимір життя особи, дають основу для розуміння суті проблем та конкретні рекомендації до дій. Проект має потрійну ціль: полегшити україномовному читачеві доступ до оригіналів свято-отцівської літератури, стимулювати наукові дослідження цих творів та тем, які вони розглядають, а також уможливити особистий зріст і збагачення широкого кола зацікавлених осіб читанням духовних текстів. На даному етапі відбувається пошук творів Отців Церкви, у яких вони повчають про такі аспекти суспільного життя як, наприклад, багатство-бідність, війна-мир, влада, праця, гідність людини, свобода, право-закон, ставлення до природи тощо, із наступним формуванням електронної бази даних. Остання буде містити тексти мовою оригіналу та переклади сучасними мовами, з часом до неї буде додано коментарі та переклади українською. Наступним етапом у планах інституту є видання свято-отцівських джерел християнського суспільного вчення і служіння друком.

Партнерські проекти

«Лекція свободи» пам'яті Олександра Кривенка

13 травня – вп'яте відбулася щорічна акція вшанування пам'яті Олександра Кривенка. Цього року «лекцію Свободи» пам'яті Олександра Кривенка прочитав о. д-р Борис Гудзяк. Лауреатом премії «За поступ у журналістиці» 2008 р. став Марцін Войцеховський, журналіст «Газети виборчої» (Gazeta Wyborcza), автор книги „Помаранчевий Майдан”

4 грудня Інститут релігії та суспільства та спільнота Св. Егідія вже другий рік поспіль провели семінар «Хто рятує одне життя - рятує цілий світ» у рамках заходів «Міста за життя - міста проти смертної кари», присвячений Всесвітньому дню проти смертної кари. Такі акції відбулися у 75 країнах світу, 53 столицях, 985 містах. Учасники семінару заявили, що смертна кара є неприйнятною і кожен вирок розглядається як брутальне порушення права на життя. Це порушення тим брутальніше, що виконується державою внаслідок несправедливого судового процесу. На думку учасників, така зустріч допомагає переглянути своє відношення до цього виду покарання всім тим, хто вважає смертну кару необхідною. Шлях відмови від вищої міри покарання не був легким, всі країни, що продовжують застосовувати смертну кару, повинні спромогтися знайти відповідь на питання, а чого саме можна домогтися таким брутальним актом вбивства беззахисної людини?

11 грудня у рамках V Міжнародного фестивалю «Дні документально кіно про права людини» в Українському Католицькому Університеті відбувся показ фільму «Щаслива Настуня». Це фільм про історію однієї людини – Настуні Тарнавській, члена УПА, яка перемогла життєві обставини і не зламалася. Метою показу цього фільму було – привернути увагу українського суспільства до проблем „звичайної” людини, сприяти розвитку відкритого діалогу про права людини, утвердженню ставлення до людської гідності як найвищої цінності.

Суспільний тиждень 2008

Інститут релігії та суспільства разом з Комісією «Справедливість і Мир», Комісією у сприянні єдності між християнами організували Суспільний тиждень «На шляху до солідарності українського суспільства», який пройшов 1-5 листопада у Києві, 14 листопада в Донецьку та 26-27 листопада в Одесі. У рамках Суспільного тижня

міжрелігійних та суспільних відносинах. До участі у дебатах, які відбулися 3 листопада о 19:30 на ТРК «Україна» у програмі «Шустер. Live», були запрошені Глава УГКЦ Патріарх Любомир (Гузар), головний рабин Києва й України Яків Дов Блайх, голова Духовного управління мусульман України Ахмед Тамім.

5 листопада у рамках суспільного тижня відбулася зустріч з представниками Соціального відділу УПЦ (МП), Соціального відділу Церкви Християн Віри Євангельської, з представниками Соціального відділу РКЦ та Соціального відділу УГКЦ. Суспільний тиждень проводився під патронатом та за особистої участі Блаженнішого Любомира,

16 червня у рамках I екуменічного соціального тижня у Львові відбулась академічна конференція на тему «Перспективи кооперативного руху в Україні з точки зору публічної політики». Модератором засідання був Президент Інституту релігії та суспільства Українського Католицького Університету Мирослав Маринович. Учасники конференції намагалися дати відповідь на запитання, що саме означає для сьогодення створення кооперативних рухів, громадські організації як чинник самоорганізації держави. Учасники конференції зазначили, що соціальні проблеми потрібно вирішувати не тільки на рівні обласних та міських рад, а й на рівні громадських організацій. Порушувалася така проблема, як готовність громадського сектору співпрацювати з вищою владою та неповна відкритість влади на вирішення соціальних проблем.

Інститут релігії та суспільства в медіа

Протягом 2008 року працівники Інституту активно співпрацював із засобами масової інформації, коментуючи знакові події у життя суспільства і Церкви:

Маринович М. Рецидиви зневіри // Суботня пошта. № 66 (717), 11 листопада 2008 р.

Маринович М. Господь підтримує гнаних за правду. Але не вічно // Україна Молода. – див.: www.umoloda.kiev.ua/number/1295/180/45793/

Коваленко Л., Блаженніший Любомир (Гузар) «На шляху до солідарності українського суспільства», www.rr.lviv.ua/pfc.

Маринович М. Ми маємо дуже багато людей не гідних свободи // Львівська газета. № 124 (432), 28 серпня 2008 р. – С.4.

Маринович М. «Нам треба йти далі!» // Дзеркало тижня. № 32 (560), 20 – 26 серпня 2005 р., див.: www.dt.ua/3000/3760/50959

Маринович М. Наш державницький інстинкт таки ослаблений // Львівська газета. № 42 (350), 25 березня 2008 р. – С.1- 4.

Коваленко Л. Дбати про неповносправних може не тільки держава // Україна молода. №230, 05 грудня 2008

Статті, рецензії, матеріали

Маринович М. Проблеми православного світу України у світлі візиту патріарха Варфоломія I // Релігійна свобода / редкол.: Колодний А.М. – К., 2008. – С. 90-92.

Маринович М. Розійтися, щоб об'єднатися // Український тиждень. №31 (49), 1 серпня

Маринович М. Довга дорога в церковних дюнах // Українська правда, 31 липня 2008 р.; див.: www.pravda.com.ua/news/2008/7/31/79406

Маринович М. Коли у гріх впадає священик...// Львівська газета. № 84 (392), 13 червня 2008 р. – С.4.

Маринович М. «Іван Павло II» стаття до Енциклопедії Львова / за ред. А. Козицького. – Львів: Літопис, 2008.

Маринович М. Еще раз о церковных «нормах» и «аномалиях» // Сибирская католическая газета, март 2008 г. – С.6-7.

Коваленко Л. (підготовка тексту): Декларація I екуменічного соціального тижня (Львів, 13 червня)

Коваленко Л. Передмова до серії «Джерела християнського вчення та служіння» // Соціально зорієнтовані документи Української Греко-Католицької Церкви (1989-2008) Джерела християнського суспільного вчення та служіння. заг. ред. Леся Коваленко. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2008. – С.12-17.

Рап М. Передне слово // Соціально зорієнтовані документи Української Греко-Католицької Церкви (1989-2008) Джерела християнського суспільного вчення та служіння. заг. ред. Леся Коваленко. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2008. – С.18-21.

Міжнародні зустрічі

14-17 травня Мирослава Рап взяла участь у зустрічі добросусідства в Брюсселі. Основна мета візиту полягала в ближчому ознайомленні з працею Європейського парламенту, Європейської комісії, а також Комісії єпископських конференцій європейської спільноти та у відзначенні ролі церковних структур у політичному житті Європи. Крім того, спеціально для комісій з балканського регіону та з України було організовано зустрічі з радниками Європейської комісії з питань розширення Європейського Союзу П'єром Мірелом (Pierre Mirel) та з політики добросусідства – Венцесласом де Лобковічем (Wenceslas de Lobkowicz).

4-5 вересня цього року Мирослава Рап взяла участь у 12 Міжнародній конференції та генеральній асамблеї «War tax resistance and peace tax campaigns», яка відбулася у Манчестері, Великобританія.

Генеральна асамблея Конференції Європейських комісій «Справедливість і Мир», Белград (28-30 вересня 2008). Мирослава Рап та Леся Дрозд взяли участь у Генеральній асамблеї Європейських комісій «Справедливість і Мир». Цього разу зустріч проходила у Сербії і починалася традиційним міжнародним практикумом: «Загоєння ран і спогадів воєн. Сербія відкриває сьгоднішній тягар минулого». Це уже втретє організатори асамблеї наголошують на темі примирення та миру, щоб ми ще раз змогли заглянути у минуле та навчитися на помилках.

У 2008 році директор Інституту двічі представляла Україну та Комісію «Справедливість і Мир» УГКЦ у Голандії. Перший візит – 4-7 вересня – був присвячений незвичайно приємній нагоді – святкуванню 35 річчя створення Комісії

«Справедливість і Мир» Голандії та ювілею її Генерального секретаря Віктора Шеффера. Окрім святової програми, візит передбачав участь в інтенсивному практикумі на тему: «Дискримінація та толерантність у голандському суспільстві».

З 27-31 жовтня на запрошення фундації Communicantes та СМС/АМА

Леся Коваленко, гостювала у Німейгені, що на півдні Голландії, де виступила з доповіддю «Українська Греко-Католицька Церква: екуменічні та соціальні ініціативи», у якій представила сучасну релігійну ситуацію в Україні та майже двадцятирічний досвід УГКЦ після легалізації.

Схоже, що цього року в академічному світі Європи найпопулярнішою темою була тема історичної (колективної) пам'яті. Мирослав Маринович взяв участь у цілій низці конференцій, присвячених цій темі:

10 квітня у Варшаві виступив із доповіддю „Між історією і майбутнім – співпраця понад кордонами” на конференції „Polsko-Ukraińska współpraca wobec nowych wyzwań”;

3 травня у Берліні представив тему „Вигнання в Європі: українська перспектива” на конференції "Пам'ять як підстава та перешкода для Європи", проведеній організацією "Акція Покути – на службі миру”;

11 липня у Гданську (Сопоті) на семінарі, організованому у рамках Фестивалю української культури в Польщі, виступив із доповіддю "Цінності українських дисидентів і їхня подальша доля”;

23 жовтня у Києві взяв участь у Четвертому Київському діалозі "Історія та політика пам'яті сьогодні в Україні та Німеччині", організованому Фондом Конрада Аденауера й РАУСІ, й виступив із доповіддю на секції "Дисидентство вчора – уроки для сьогодення”;

5 грудня у Києві виступив із доповіддю "До питання про спільну вину і спільне покаяння" на конференції "Геополітика, примирення та пам'ять", організованій Посольствами Польщі та Франції в Україні й НаУКМА.

20 лютого Мирослав Маринович виступив з доповіддю "Українська Греко-Католицька Церква та екуменізм" на Форумі культури в Замосьцю в Польщі.

27 травня він же виступив із доповіддю "Європейська інтеграція України: геополітичні гальма та ціннісні дисбаланси" на конференції "Україна в Європі. Європа в Україні", організованій Інститутом славістики Вюрцбурзького університету.

29 серпня Мирослав Маринович виступив у Лювенському Католицькому Університеті на Програмі літніх курсів для докторантів „Портікусу” зі Східної Європи з доповіддю „Політичні процеси в Україні та їхній вплив на життя Церкви”.

Праця зі студентами

У першому семестрі Мирослав Маринович прочитав факультативний курс "Історія й духовний досвід Руху опору 60-70-х років в Україні" (8 год.)

У другому семестрі Коваленко Леся прочитала спецкурс для студентів вечірніх курсів катехитично-педагогічного Інституту УКУ «Канонічне право» (24 год.)

Коваленко Леся керувала дипломними роботами студентів філософсько-богословського факультету УКУ:

Вікторія Бусько «Право на зміну конфесійної приналежності в Україні: вибрані положення»

Мар'яна Максим'як «Соціальна реклама в Україні: виклики та завдання для УГКЦ».

Запрошуємо Вас відвідати оновлену веб-сторінку

Інституту релігії та суспільства

www.ucu.edu.ua/irs

дизайн і розробка Василь Мікула